

НЕМА ТАКОЇ ПОДВІ В ЖИТТІ, ПРО ЯКУ НЕ МОЖНА Б РОЗКАЗАТИ ШКАВО І ПОПУЛЯРНО.

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

В РОБІТНИЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ВІДБІВАЄТЬСЯ ЖИТТЯ І БОРЬБА ПРАЦЮЮЧОЇ КЛАСИ.

БУДІВЛЯ.

Гармидер на площі ще побільшився. Натовп розступився, щоб дати місце робітникам, котрі мали зрушити з місця величезну підвалу і впустили її на привабливе місце у викопаний глибокий рив. Всі були дуже цікаві побачити, як то буде сунути та величезна каменюка. Тільки широкі цвириньки вклялися в квітці та сонце широким, неприглядним лицем всміхалося згорі з-посеред темного безхмарного неба.

Всі прикази будівничого сповнено швидко. Півперек невеличкої доріжки, куди треба було просунути камінь, покладаючи чотири вали, так само заруби, як ті, на котрих він тепер спочивав. Такі самі два вали покладено півперек ями, в котру треба було спустити камінь. Робітники оточили його з друками в руках, мов ладялися буками всилувати його до руху і зламати його каміну шпестіть. Деякі жартували й сміялися, називаючи підвалу сірою короною, котра так багато люду оде заганає до стаїни.

— А поступись, маленька, — гейкнув один, поштуркуючи камінь рукою. Але ось роздалася команда будівничого, і все утихло. На цілій людській площі чути було тільки шапання людей та цвириньки в квітці.

— Ану, рушайте. Раз, два, три! — крикнув будівничий. Десять дрюків, мов десять величезних пальців, підхопило камінь з обох боків і він звільня локотися по валах, важко хрустючи ними о підсипаний шутер.

— Гурра! Гей! А скобочино його, нехай рушається! — закричали весело робітники.

— Далі! — кричав серед тих голосів будівничий.

Робітники знов натужилися. Знов захрустів шутер, заскрипіли вали під тисом, і камінь, мов величезна черепаха, повз ізвільня наперед.

— Гурра враз! Ану! — кричали радісно робітники.

Камінь уже був над ямою, спочивав на двох попережних лігарах, котрі по обох берегах ями своїми кінцями глибоко вгризлися в землю під його вагою. Але тепер діло було найтрудніше — спустити

камінь відповідно в долину.

— Ану хлопці, живо до дрюків, — командував будівничий. Робітники розскачилися в одну мить на об'їзди рова й підсадили п'ять пар підойм під камінь.

— Попід ребра його. Так, щоб йому аж серце підскакувало, — жартували робітники.

— А тепер підноситься догори. А як скоро лігари відвержеш на бік, то, як скажу: "Ну", всі разом вишпунуйте дрюки і враз від ями. Розумієте?

— Розуміємо.

— Але всі враз. Бо хто запізниться, то буде біда.

— Ну-ну, — крикнули робітники й разом налягли на підойми, щоб підважити камінь догори.

І справді, він звільня, мов неохотно, віддалився від лігарів, на котрих лежав, і піднісся на кілька цалів угору. Всіх серця мимоволі дрожали. Робітники, посилюючи від натуги, держали камінь на підоймах над ямою, ждучи, поки шурамі витягнуть з-під нього лігари й поки будівничий не дасть знаку вишпунувати дрюки з-під каменя.

— Ну, — гаркнув нараз будівничий серед загальної тиші, і дев'ять робітників разом із дрюками пірсао в противі бокі.

— А десятих? Разом із глумним лоскотом каменя, спадаючи згромаджені і глухий, проймаючий зойк.

— Що це такого? Що це такого? — загомоніло-кругом.

Всі почали знов тиснутися, гомоніти та дошпунуватися, що це такого стається.

— Сталася проста річ. Дев'ять робітників вихопило одночасно свої підойми з-під каменя. Десятий, мулярський помічник Бенедьо Сницца, не встигнувши цього начас зробити. Одна хвилинка запізно, але та хвилинка могла його загубити. Камінь усім своїм тисом шарпнув його підойму й вирвав із рук. Підойма захакала Бенедьо півперек — щастя, що не по голові, а тільки в бік. Бенедьо лиш раз зойкнув і впавав, мов неживий, на землю.

Густим клубом пірсао догори пісок, де впадала розмахнена підойма. Робітники в смертельній тривозі кинулися до

Бенедьо.

— Що то таке? Що таке? — гомоніли люди. — Що сталося?

— Підойма забила чоловіка — Забила? Поій, боже! — далося чути між людьми.

— Ні, не забила, живий! — роздалося з-між робітників.

— Живий? А? — відсапнув один, котрого крик Бенедьо захопив був, мов кішми, за серце.

— А дуже скалічений?

— Ні, не дуже. — Це був голос будівничого, котрий також при тім випадку несподівано почув, як під ним пі з цього, пі з того дидькотіли коліна.

Товпа гомоніла й тиснулася довкола скаліченого. Навіть цвириньки у своїй квітці цвириньки жалібно та пирхав по кутах, неначе не міг дивитися на людську мукку. А Бенедьо все ще лежав на однім місці, посилюючи, як боз, зомлілий, із зціпленими зубами. Підойма зачепила його гострим суком о бік, продерла опинку й сорочку і фаталнула в клубі дріу, з котрої пустилася кров. Але підойма засягнула й трохи вище, по голодніці, і через те іменю позбавили його на хвилину віддухи.

— Води! води! — кричали робітники, що заходилися тверезити Бенедьо і перев'язувати його рану.

Принесено воду, перев'язано рану й загамовано кров, але відтерти зомлілого годі було. Удар був дуже сильний і в небезпечне місце. Над цілим говаріством залягала знов смара непевності.

Візьміть його, внісїть огам на вулицю, — крикнув у кінці хазїй, — а ні, то занеїть до дому та прикличте доктора.

— Живо, живо! — підганяв будівничий.

Заки два робітники взяли Бенедьо за руки й ноги та понесли крізь натовп людей на вулицю, до будівничого заду підійшов мулярський майстер і дікнувся рукою його плеча. Будівничий зигнувся й обернувся напрогу, мов за дотиком пекучої крові.

— А видіте, пане будівничий, я добре казав...

— Що, що таке? Хто казав?

— Я казав, — шептав стиха спокійно майстер, — не спускайте камінь на друках, бо небезпечно.

— Е, дурень ти. От муз, не що инше, а п'яний був, не відскочив, хто йому винен! — відповів офукливо будівничий і відвернувся.

Майстер стис плечима й завовав. Але будівничий почув шпильку внутрі й трохи не пінився із злости.

Чорна ніч обгорила Борислав, коли Бенедьо вийшов з хати. Його розпалене лице обвіяв холодний вітер. Де-неде блимали світла: ще світили шинки, що до решти випивали кров з робітників. Бенедьо не помічав, що холодний вітер відирється за його розхристану сорочку та морозить кров у жилах. Серце товклося йому в грудях, мов молотом, коли подумав про всі наслідки Андрусєвих замислів.

Скільки до робітників помандрює до криміналів, скільки бід настане, важке безробіття для тисяч голодного народу... Дві сили боролися в його душі: одна — давній, добрий Бенедьо, покійний, працюючий, що повільно вертало працю хотів забезпечити безжурну старість матері, Бенедьо, повечний тепер коротким, але болочим досвідом, і друга — пристрасний, дужий, що на вид заподіяний кривди, кривди, яка і в його очах переливала все заподіяне досі, кипів і поривався за зло злом

— може, ще навіть більшим — відповісти. Сліпа месьте не казала оглядатися на наслідки. Що буде, коли згорить Борислав? Хто потерпить більше: підприємці чи робітники? Не вмів на це Бенедьо відповісти, прохочаючи вулицями Борислава. Хижий вітер знімався чимраз дужче. Як довго так бродив вулицями, Бенедьо не тямив. Прийшов до себе, коли дійшов до його вух якийсь звук. Чув його цілком добре: виходив із дверей якогось будинку, якого вікна були ярко освітлені.

— Ха! ха! ха! — дзвінко доносилося до вух Бенедьо.

Адже не улягало ніякому сумнівові: хтось весело сміявся.

На біжих фіранках мигали чорні тіні. Сміх мов пожеж різнув по серці перетомленого Бенедьо. Як давно вже не чув веселого сміху! А він сам? Як довго себе тямить, не міг сміятися. Від восьми літ сирота, тяжка праця, хворита матір, поби майстра і штурханці

НОВИЙ ШЛЯХ.

Не знаю, чи вам коли лучалося їздити новим гостинцем, що ще мурують, а дощому мурують на жовтій, дощами й водами весняними розмоченій глинї. Чи їдучи, чи їдучи, мусили ви проклинати його. Вже то мусить бути віз не аби-який добрий, щоб не розтренькався, гроюкаючи раз-у-раз об величезне каміння, вже то мусить бути коні не аби-які вправні й не аби-як остроковані, щоб не порозбивали собі копита об гостре креміння, вже то мусить бути чоловік не аби-як сильний, щоб його пісята такої колоски не сперли козькївід грудьми. А піший-піхотинець! О, і йому грозять не менші неприємності. Що найменше може надїстися, що з чобіт хоч і яких добрих, принесе шкаметатя, а келї менше вправний, то навесно, може числитися на виткєння ноги. Як новому гостинцеві, не доставало ще заганомо бокових стежок — цього великого добродїства, для пішо-

ходів. А хоч, може, і були тамтого літа, то тепер так розгнївалися й пропали в глинистій калюжї, що годї було знайти їх полїку — не то їти ними.

Ще бодай те було добре, що тут я часто здивав людей, що працювали на гостинці — роє робітників. Гїрка дола тих людей. За нужденну плату 60 — 80 крейцарів денно сиди там цілий день на вітрі, слотї й вогкостї, дивгай тяжкої залїзної молот та товчи каміння. А їх там багато сидїло. Їх робота не дозволяла їм заходити в бєсїду між собою — всі сидїли мовчки, навїть пісні, тї кожної часної товаришки нашого у-країнця при роботї, не було чути. Тї люди, нужденні з лицї і одежі й понурї, видалися менї заклятими злим демоном, запряженими чарами до тїї машинальної праці. І дійсно так. Злий демон їх — нужда, а чари — той мізерний, кривавий заробок.

Іван Франко.

БОРИСЛАВ СМІЄТЬСЯ.

(Уривок.)

Чорна ніч обгорила Борислав, коли Бенедьо вийшов з хати. Його розпалене лице обвіяв холодний вітер. Де-неде блимали світла: ще світили шинки, що до решти випивали кров з робітників. Бенедьо не помічав, що холодний вітер відирється за його розхристану сорочку та морозить кров у жилах. Серце товклося йому в грудях, мов молотом, коли подумав про всі наслідки Андрусєвих замислів.

— може, ще навіть більшим — відповісти. Сліпа месьте не казала оглядатися на наслідки. Що буде, коли згорить Борислав? Хто потерпить більше: підприємці чи робітники? Не вмів на це Бенедьо відповісти, прохочаючи вулицями Борислава. Хижий вітер знімався чимраз дужче. Як довго так бродив вулицями, Бенедьо не тямив. Прийшов до себе, коли дійшов до його вух якийсь звук. Чув його цілком добре: виходив із дверей якогось будинку, якого вікна були ярко освітлені.

Іван Франко.

"КРАСІН"
В
ПОЛЯРНИХ ЛЬОДАХ.
НАРИС М. ШПАНОВА

(Продовження.)

Ледве визволяємося з криги, що міцно обхопила нас за ніч. Рушаємо каналом, що так-ж ми його й проклали. Підємо дуже повільно. Мачи на траверсі північну частину острову Паррі, лягаємо на нрд і широким кілцем оминаємо групу Сьоми Островів.

Досягнувши з великими труднощами точки 80°48' північної широти і 23°13' східної довжини, знову лягаємо на ост. Тепер ще гірше. Не зважаючи на підслену роботу машин, не зважаючи на те, що весь корпус корабля здригається від удару по кризі, руху майже непомітно. За останню добу ми пройшли всього лише 20 миль.

Нетерпляче, спостерегаємо небо, шукаємо темної смуги, що відзеркалювала-б вільне від криги море. Але цієї смуги нема. Значить, до самого обрїю тягнеться крига. Чи не помилялась була літуні з "Чїта-ді-Мїляно", або може за добу встигло ото наперти стїльки криги. Хоч як уже там, але до 20 години 3. липня борються з надмірною кригою стає безнадійним. Знову машини не працюють, і "Красїн" нерухомо зупиняється в крижаних обіймах.

Увесь день сьогодні їдуть розмови про те,

що з лївим бортовим гвинтом щось негарзд. Стартех гадає, що задмано лопасть.

Скафандр Жолудьова.

Єршов разом з Пономарьовим сходять за борт, щоб дослідити лївий гвинт. Насїдкї дослідження поганї—одної лопасти немає. Але точно визначити, що трапїлося з гвинтом, може тільки водолаз. Через двї години, одягнений в зелений гумовий костюм старший водолаз Жолудїв стоїть на трапї. Помічник його, водолаз Дмитрїв пригнувче йому на плечї мїдий казанок скафандра, а я ще раз переконаюсь, що в справжніх походах все зовсім не таке парадне, як про це в книжках пишуть. Правдївїсть не дозволяє менї сказати, що Жолудїв "надїв блискучий мїдїю скафандр". Мїдь можна було тільки вгадувати під шаром червоно-зеленого окису. Скафандр пригнувче, і Дмитрїв, взявши в жїмено крижаної води, вилїває її на мїдїю голову Жолудьова і далї хльоскає його рукою по потїлицї. Така традиція: як на коняку не можна сїдати з правого боку, так і водолазови не можна лїзти під воду, поки хто-небудь не лягне його по скафандровї мокрою рукою. Жолудїв поринає у воду. Рїдїрїбних пухиркїв здїймається у водї, де пїрнула голова. Як в шклянцї нарзану, пухирїться вода над головою Жолудьова, і повїтря, що його підсїдено подають з пазуби помпою, без затримки проходить в шїлїну між скафандровї і гумовим костюмом. Як ошпарений вилїзає з води Жолудїв. Наче температура води не шїхда від нуля, а ось-ось закипить.

Спиритний Ісаїшов скїдає з Жолудьова ска-

фандр. Його замїняють другим, і знову Жолудїв дїстає ляпаса і поринає у воду, але знову пухирїться вода, і Жолудїв вилїзает назад. На цей раз експертїза Дмитрїва встановлює не порядок в нарзанї.

Я їду спати, так і не дочекавшись, поки Жолудїв пірне у воду без веселого рою блискучих пухирїкїв над головою.

Сейнт Морис коло полюса.

Нїч проти 4-го проходить марно. Спати надокучило. Один по одному сходять на кригу аматори лижного спорту. Проте, слово "аматори" до нас мало пасує: багато з нас, як і наш друг Мїндлїн, стають на лижї вперше. Іти лижами по арктичній кризі трохи труднїше, нїж у Петровському парку. Шлях загрожує лїдяні пороги, сїняні горби заввишки на кілька метрїв. Зїткнувшись, льодини нагромадилися—одна на одну, кришачись і обламаючись. Уламки і собї теж примерзали до льодини, і вся ця каша утворила нерївний пагірчастий горб із зазубреними гострими краями і неправильною верхівкою. Їти через таку перепону на лижах не можна. Перекинувши їх через торос, караскаєш ї собі на нього за допомогою лижних палів. Перебороти торос ще важче, якщо коло нього чорніє відкритою водою широка розцїлина, куди неминуче сповзеш, як тільки зробиш якийсь непевний рух. Далїся взнаки нам отї розцїлини. Не через вську можна перестрибути. Коли вона не широка, ми переходимо її просто на лижах. Ось де я оцінив товстї, незграбні на око лижї.

Число лижнїкїв де-далї бїльшає. На лїд

переходять всі, від аврал-адмірала до кочагарів. 24 години підряд віддаємося ми лижному спорту. "Красїн" перетворюється в якийсь плавучий Сейнт-Морис. Від бездїяльності нудїмося. "Красїн" стає іграшкою вітрів і течїй. За останню ніч нас, разом із кригою, зарейфувало на двї милї на схід. Добре, що дрейфуює проти нашої пугї. Якщо так буде й далї, то 67 миль, що лишилися нам до групи Вїльєрї, ми пройдемо за 34 днї, та й то, коли льодину, на якї сидить група, не буде дрейфувати в тому самому напрямї, що й нас. Обраливо, звїсно, переборюючи 2,785 миль від Ленїнграду до Сьоми Островів, повзти отї 67 миль понад місяць. А, проте, Нансен змарнував три роки на дрейф разом з льодами поперед Полярного байсену. А що таке 34 днї проти тисяч лїдї, що їх витратив Нансен!

Але льогїка—одна, а практика—друга. Нїдїти тут мало не пївтора мїсяця ми не можемо—нам тоді не вийти звїдси до наступу полярної зими. Треба шукати інших шляхів.

Погано не тільки нам. Ще гірше доводиться рештї експедицїй, що мають невеличкі кораблі промислового типу. Всї вони перебувають в станї цілковитої безпорадностї—куди пїдїднїше і західнїше за нас.

Ще гірше, нїж у нас, справа у "Малїгїна", що плаується в пївденно-схїднїх берегах Зюд-Остлянда. Погано в нього і з лїтацькою роботою. Лише сьогодні—пїсля п'яти днїв вїдсутностї—повєрнувся Бабушкін, про якого вже гадали, що він загинув.

(Далї буде.)

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!
ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВІСНЮЙТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ Я ЖУРНАЛИ:

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ" одиниий український робітничий часопис в Канаді, виходить три рази на тиждень. Передплата: \$4.00 на рік, \$2.00 на півроку.

"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" одиниий дїйсно фармерський український часопис в Канаді, що боронить інтереси правочого фармерства. Передплата: \$2.00 на рік, \$1.00 на півроку.

"РОБІТНИЦЯ" одиниий журнал в українській мовї для працюючої жіноцтва, виходить два рази на мїсяць. Передплата: \$1.50 на рік, 80 centів на півроку.

"СВІТ МОЛОДІ" одиниий журнал в українській мовї для української роб-фарм. молодї, виходить раз на мїсяць. Передплата лише 50 centів на рік.

Передплату на повнї часописи я журнали пошлюде або на їмї кожного часопису окрема, або на їмї ї адресу:

WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N Ltd.
Cor. Pritchard & McGregor St., Winnipeg, Man.